

Τα προηγηθέντα του ΟΧΙ της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940.

(Επετειακή ομιλία οργανωμένη από την ΕΛΒΕ.)

Δημήτριος Θ. Καραμήτσος Ομότιμος Καθηγητής ΑΠΘ – Συγγραφέας.



Η Ιταλία.

Τα ζητήματα της Ελλάδας με την Ιταλία άρχισαν αρκετά πολύ πριν από το 1940. Το 1912 οι Ιταλοί κατέλαβαν τα Δωδεκάνησα, τα οποία προσπάθησαν να ιταλοποιήσουν πιέζοντας στη Γλώσσα και στη Θρησκεία επί 31 χρόνια, μέχρις ότου τα νησιά παραδόθηκαν στην Ελλάδα το 1947, ως αμοιβή για τη συμμετοχή της στον Β Παγκόσμιο πόλεμο.

Τον Ιούνιο 1917, οι Ιταλοί ανακήρυξαν στο Αργυρόκαστρο της Β. Ηπείρου το [Ιταλικό Προτεκτοράτο της Αλβανίας](#) και τον Αύγουστο του 1917 κατέλαβαν τα [Ιωάννινα](#), τη [Σαμαρίνα](#) και άλλα χωριά της Πίνδου, τα οποία τα κράτησαν λίγους μήνες, έως ότου η Ελλάδα εισήλθε στον πόλεμο στο πλευρό της ANTANT. Ωστόσο, οι Ιταλοί κράτησαν σειταλική κατοχή το λεγόμενο «τρίγωνο του Πωγωνίου» (Καλπάκι, Μελισσόπετρα Κόνιτσας – Αρίνιστα) ως τα τέλη του 1919.

Το καλοκαίρι του 1917 μια μικρή ομάδα Βλάχων της Πίνδου, που ήταν αυτονομιστές, επηρεάζονταν αρχικά από τη Ρουμανία και αργότερα στράφηκαν προς την Ιταλία. Είχαν την επιδίωξη να ιδρυθεί ένα ανεξάρτητο «Πριγκιπάτο της Πίνδου» με επικεφαλής τον δικηγόρο Αλκιβιάδη Διαμάντη, που ήταν συνεργάτης αρχικά των Ρουμάνων και έπειτα των Ιταλών. Όμως, πολλοί άλλοι ελληνόψυχοι Βλάχοι αντέδρασαν στις προσπάθειες του Διαμάντη— μεταξύ των οποίων και ο Ευ. Αβέρωφ-Τοσίτσας —ο οποίος ίδρυσε αντίθετη οργάνωση και το σχέδιό τους δεν υλοποιήθηκε.

Οι Ιταλοί μετά την ήττα της Οθωμανικής Τουρκίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο είχαν βλέψεις να πάρουν τη Σμύρνη. Όταν ανακοινώθηκε απόφαση των πρωθυπουργών Γαλλίας και Ηνωμένου Βασιλείου Κλεμανσό και Λούντ Τζορτζ να γίνει αποβίβαση ελληνικού στρατού στην Σμύρνη, αιφνιδιάστηκαν και δεν αντέδρασαν. Αναγκάστηκαν να αρκεστούν στην κατοχή της Νοτιοδυτικής Μ. Ασίας με το λιμάνι της Ατάλειας.

Μέσω της Ατάλειας στη διάρκεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας της Ελλάδας (1920-1922)–με την πλήρη ανοχή και συνεργασία των Ιταλών μεταφέρονταν όπλα που ενίσχυαν τον Μουσταφά Κεμάλ. Η Ιταλία έβλεπε εχθρικά την Ελλάδα λόγω του ότι –χάρη στην ελληνική ναυτοσύνη– τα ελληνικά πλοία είχαν τη μερίδα του λέοντος στη Μεσόγειο, αλλά και παγκοσμίως. Η Ιταλία υποστήριξε σθεναρά την Αλβανία το 1919 και δεν επέτρεψε η Βόρεια Ήπειρος που είχε στην πλειονότητα Έλληνες κατοίκους να ενσωματωθεί στην Ελλάδα.

Ο Μπενίτο Μουσολίνι αρχικά ήταν δημοσιογράφος σοσιαλιστικών ιδεών και εκδότης εφημερίδων. Αργότερα εξελίχθηκε σε πολιτικό αρχηγό και το 1919 έγινε αρχηγός του φασιστικού κόμματος. Μάλιστα ανάγκασε τον Ιταλό βασιλιά Βίκτορα Εμμανουήλ να του αναθέσει την πρωθυπουργία το 1922, αφού προηγουμένως είχε απειλήσει πραξικόπημα με τη μεγάλη «πορεία προς τη Ρώμη» με χιλιάδες φασίστες. Τελικά κατάφερε από τις αρχές του **1925 να κυβερνά δικτατορικά** την Ιταλία. Πίστευε ότι η Μεσόγειος ήταν ιταλική θάλασσα (Mare nostrum). Ο Μουσολίνι είχε προηγούμενη **αντιπαλότητα με την Ελλάδα από το 1923**, όταν συνέβη η δολοφονία του Ιταλού **στρατηγού Ενρίκο Τελίνι**. Ο στρατηγός που ήταν πολιτικός αντίπαλος του Μουσολίνι βρισκόταν στα ελληνοαλβανικά σύνορα ως μέλος τριεθνούς επιτροπής για τη χάραξη των ελληνοαλβανικών συνόρων. Ένα πρωί στις **27 Αυγούστου** Έλληνες στρατιωτικοί πηγαίνοντας στην Κακαβιά τον βρήκαν να είναι δολοφονημένος μαζί με άλλους 3 Ιταλούς της επιτροπής και έναν Βορειοηπειρώτη διερμηνέα.

Η ελληνική κυβέρνηση θεώρησε υπεύθυνους της δολοφονίας Αλβανούς ληστές και δεν δέχθηκε τους όρους ικανοποίησης που έθετε η Ιταλική κυβέρνηση. Η Ιταλία απάντησε με βομβαρδισμό της Κέρκυρας από τον στόλο της, διάρκειας 25 λεπτών με αποτέλεσμα 15 νεκρούς και 35 τραυ-

ματίες. Ο Έλληνας διοικητής αναγκάστηκε να παραδώσει την πόλη, διότι δεν υπήρχε στο νησί αξιόλογη ελληνική δύναμη στρατού.

Στις έρευνες που ακολούθησαν ένας Αλβανός ληστής, ο **Κότσο Μέμο**, ομολόγησε ότι τη δολοφονία του Τελίνι την διέταξε ο διευθυντής της αστυνομίας του Αργυροκάστρου. Δυστυχώς λόγω κακών διπλωματικών χειρισμών του **υπουργού Εξωτερικών Πολίτη** της επαναστατικής κυβέρνησης Πλαστήρα – Γονατά, μια **επιτροπή των πρεσβευτών** κατάδικασε την Ελλάδα παρά την απαλλακτική απόφαση μιας παράλληλης **ανακριτικής επιτροπής**. Η Ελλάδα ανέλαβε να πληρώσει αποζημίωση **50 εκατομμύρια λιρέτες**. Ο Μουσολίνι μετά 27 μέρες κατοχής της Κέρκυρας υποχρεώθηκε από την **Κοινωνία των Εθνών** να αποσύρει τα ιταλικά στρατεύματα από το νησί.

Η Ελλάδα το 1935 ψήφισε στην **Κ.Τ.Ε** να επιβληθούν οικονομικές κυρώσεις εναντίον της Ιταλίας για την επίθεση της κατά της **Αιθιοπίας**. Ο Μουσολίνι γι' αυτόν επίσης τον λόγο έπνεε μένεα εναντίον της Ελλάδας.

Η Ελλάδα.

Η Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική καταστροφή το 1922 και έως το 1935 δεν είχε οικονομικές δυνατότητες για σοβαρή πολεμική προετοιμασία, καθώς είχε να στεγάσει και να περιθάλψει χιλιάδες εξαθλιωμένους και άρρωστους πρόσφυγες από φυματίωση και ελονοσία και να αντιμετωπίσει την οικτρή οικονομική κατάστασή της χώρας. Γι' αυτό και υπήρχαν πολλές ελλείψεις νέων οπλικών συστημάτων στον στρατό μέχρι το 1935.

Ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄, ο οποίος επανήλθε στον θρόνο με ένα αμφιλεγόμενο δημοψήφισμα το 1935, προκήρυξε εκλογές για τις 26 Ιανουαρίου 1936 με σύστημα απλής αναλογικής. Τις εκλογές διενήργησε η υπηρεσιακή κυβέρνηση Κ. Δεμερτζή. Οι δυο μεγάλες παρατάξεις (κόμμα Φιλελευθέρων με συνεργαζομένους και Λαϊκό κόμμα με συνεργαζομένους) βγήκαν ισοδύναμες, και επί εβδομάδες δεν μπορούσε να σχηματιστεί κυβέρνηση. Στις 5 Μαρτίου σε συνάντηση του Αλ. Παπάγου με τον βασιλιά απειλήθηκε πραξικόπημα (προνουντσιαμέντο) από την ηγεσία του στρατού που ανησυχούσε για την ακυβερνησία. Τότε ο βασιλιάς Γεώργιος όρκισε επειγόντως ως υπουργό στρατιωτικών τον Ι. Μεταξά, που ήταν αρχηγός του μικρού κόμματος των Ελευθεροφρόνων με 7 βουλευ-

τές. Αυτός πήγε απόγευμα στο υπουργείο του και με τηλεφωνήματα στους διοικητές μεγάλων μονάδων κατέστειλε το επικείμενο κίνημα. Σύντομα ο Μεταξάς ορκίστηκε και ως αντιπρόεδρος λόγω σοβαρής ασθένειας του πρωθυπουργού. Στις 15 Απριλίου 1936 πέθανε ο ασθενών πρωθυπουργός Δεμερτζής, και ο βασιλιάς ανέθεσε την πρωθυπουργία στον Ι. Μεταξά, ο οποίος εμφανίστηκε στη Βουλή και πήρε ψήφο εμπιστοσύνης με ψήφους και των δυο μεγάλων παρατάξεων. Επίσης η Βουλή ανέθεσε στον Μεταξά να κυβερνάει με κλειστό το κοινοβούλιο μέσω διαταγμάτων έως τις 30 Σεπτεμβρίου, δηλαδή επί 5 ½ μήνες. Αυτή η εξέλιξη από μόνη της ήταν χρεοκοπία του κοινοβουλευτισμού. Ο Μεταξάς με πρόσχημα μια πανελλήνια εργατική απεργία που είχε εξαγγείλει το ΚΚΕ για τις 5 Αυγούστου, πήρε την έγκριση του βασιλιά και ανέστειλε στις 4 Αυγούστου μερικά άρθρα του Συντάγματος περί ατομικών ελευθεριών και του Τύπου, και συνέχισε να κυβερνά δικτατορικά. Την εποχή εκείνη ο πόλεμος φαινόταν να έρχεται ενώ άλλες 16 χώρες στην Ευρώπη είχαν δικτατορικές κυβερνήσεις.

Μόλις έγινε πρωθυπουργός ο Μεταξάς έθεσε σε εφαρμογή ένα σχέδιο δημιουργίας αμυντικής γραμμής στα βόρεια σύνορα της χώρας. Η Βουλγαρία ηττημένη από την Ελλάδα το 1913 είχε αρνηθεί να συνυπογράψει το Βαλκανικό Σύμφωνο Φιλίας και ήταν φανερό ότι θα επεδίωκε ρεβάνς και έξοδο στο Αιγαίο. Η απόσταση από τη θάλασσα έως τα σύνορά μας με τη Βουλγαρία ήταν μικρή, χωρίς κανένα αμυντικό πλεονέκτημα εδάφους. Για την εξασφάλιση της άμυνας κατασκευάστηκαν **21 οχυρά** στα Ελληνο-βουλγαρικά σύνορα που συνολικά ονομάστηκαν προπαγανδιστικά «Γραμμή Μεταξά». Αυτά υλοποιήθηκαν αποκλειστικά από Έλληνες τεχνικούς και εργάτες και ήταν το μεγαλύτερο τεχνικό έργο που κατασκεύασαν μέχρι τότε Έλληνες. Επίσης παραγγέλθηκαν αεροπλάνα στην Βρετανία και άρματα στη Γαλλία, όμως μεγάλο μέρος τους δεν ήρθε, λόγω αναγκών για τις χώρες τους. Σφαίρες και βλήματα κατασκεύαζαν τα εργοστάσια Μποδοσάκη (ΠΥΡΚΑΛ).

Ακριβείς πληροφορίες για την προετοιμασία της Ελλάδας για πόλεμο (με όλες τις προμήθειες παντός στρατιωτικού υλικού), υπάρχουν στο βιβλίο του αρχιστράτηγου Αλ. Παπάγου (421 σελίδες μεγάλου σχήματος). Ο Παπάγος διαμόρφωσε και ένα έξυπνο σχέδιο επιστράτευσης, μυστικής και βαθμιαίας, σε περίπτωση που γινόταν φανερός ένας επικείμενος

πόλεμος με την Ιταλία. Στις μονάδες της Πίνδου και της Ηπείρου θα καλού-
νταν πρώτα οι κάτοικοί αυτών των περιοχών που θα αμύνονταν βωμών
και εστιών.

Τον Απρίλιο του 1939 η Ιταλία κατέλαβε σχεδόν ακωλύτως την Αλ-
βανία. Έτσι δημιούργησε προϋποθέσεις μέσω αυτής να εισβάλει στην
Ελλάδα. Στην ελληνική κυβέρνηση ήχησε στρατιωτικός συναγεραμός.

Τον Μάιο του 1939 εξαγγέλθηκε το [Χαλύβδινο Σύμφωνο](#) της συμ-
μαχίας Ιταλίας με τον Γερμανία.

Ο Μουσολίνι τον Οκτώβριο του 1940 με επιστολή του προς τον
βασιλιά της Βουλγαρίας Μπόρις Γ΄ (1890-1943) που είχε παντρευτεί την
κόρη του Ιταλού βασιλιά Βίκτορα Εμμανουήλ, του πρότεινε να εισβάλλει
στην Ελλάδα από την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη για να βγει στο
Αιγαίο. Ο Βούλγαρος βασιλιάς απέρριψε την πρόταση του Μουσολίνι, με
το αιτιολογικό ότι δεν ήταν έτοιμη στρατιωτικά η χώρα του.

«Η ιταλική εθνικιστική οργάνωση **«Opera Azzurra»**, δημοσίευε **αφί-
σες** επιθετικού περιεχομένου, όπως η προσωπογραφία του Μουσολίνι
περιβαλλόμενη από τη λέξη **“Vincere”** (Νικήστε). Εκτός από τις αφίσες,
διένειμε **προκηρύξεις** που έγραφαν: «...για να επικρατήσει διαρκής ειρή-
νη στην Ευρώπη πρέπει οι μεγάλοι να καταπιούν τους μικρούς»! Επίσης
διακήρυττε ότι η Νότια Γαλλία, Κροατία, Αλβανία, Ελλάδα, Κύπρος, Ιερου-
σαλήμ, Αδριατική θάλασσα και ολόκληρη η Μεσόγειος ανήκαν στην Ιτα-
λία!

Η Ιταλική αεροπορία παραβίαζε συνεχώς τον Ελληνικό εναέριο
χώρο και απειλούσε, με χαμηλές πτήσεις τα ελληνικά πλοία.



Εικόνα: Δυο αφίσες με το *vinceremo* και δεξιά ο Μουσολίνι. Η συμπεριφορά του μπροστά σε κόσμο είχε κάτι από την τέχνη της υποκριτικής σε υπερβολικό βαθμό.

Διπλωματικές πιέσεις και ενέργειες από Ιταλία.

Στις 3 Ιουλίου 1940, ο υπουργός Εξωτερικών Τσιάνο κάλεσε τον Έλληνα πρέσβη, Ιωάννη Πολίτη και προέβη σε έντονη διαμαρτυρία για ορισμένα γεγονότα που ήταν τα εξής:

Στις 13 Ιουνίου Βρετανικά αεροπλάνα είχαν επιτεθεί σε Ιταλικό υποβρύχιο ανοικτά της Λευκάδας,

Στις 28 Ιουνίου Βρετανικό αντιτορπιλικό προσέβαλε άλλο Ιταλικό υποβρύχιο κοντά στη Ζάκυνθο,

Στις 29 Ιουνίου ένα ακόμη υποβρύχιο υπέστη επίθεση στην ίδια περιοχή,

Στις 30 Ιουνίου Ιταλοί πιλότοι ανέφεραν ότι τέσσερα Αγγλικά αντιτορπιλικά βρίσκονταν στον όρμο της Μήλου. Όμως, τα αναφερόμενα «4 Αγγλικά αντιτορπιλικά στη Μήλο» ήταν ψευδής πληροφορία και ο πρέσβης Γκράτσι, έγραψε στον Τσιάνο «να μην πιστεύεις ανεύθυνους και ακατάλληλους πληροφοριοδότες, ικανούς να διαπράξουν χονδροειδή λάθη».

Τον Ιούλιο του 1940 ο Τσιάνο κάνοντας κίνηση φιλίας προς τους Βλαχόφωνους Έλληνες υποσχέθηκε ότι «στην προσεχή ιταλική εξάπλωση στη Μακεδονία το αρωμάνικο στοιχείο θα είναι το κυρίαρχο στοιχείο που θα κυβερνήσει»!

Στις 12 Ιουλίου, Ιταλικό αεροπλάνο βύθισε το Ελληνικό πλοίο ανεφοδιασμού «Ωρίων», στον φάρο του νησιού Γραμβούσα (ΒΔ Κρήτη).

Στις 30 Ιουλίου Ιταλικά βομβαρδιστικά επιχείρησαν ανεπιτυχή επίθεση κατά Ελληνικών πολεμικών πλοίων στον Κορινθιακό κόλπο.

Στις 31 Ιουλίου, Ιταλικό αεροπλάνο βομβάρδισε δύο Ελληνικά αντιτορπιλικά στη Ναύπακτο.

Η Ελληνική κυβέρνηση διαμαρτυρόταν μέσω του υπουργού Εξωτερικών προς την Ιταλία και την Κοινωνία των Εθνών και προσπαθούσε να διατηρεί επισήμως ουδετερότητα.

Στις 3 Αυγούστου ζητήθηκε από τον Τσιάνο η ανάκληση του Έλληνα προξένου (Σκάρπας) στην Τεργέστη, η οποία έγινε δεκτή. Η ελληνική κυβέρνηση προσπαθούσε να διατηρεί το ήρεμο κλίμα στο εσωτερικό και

παρά το ότι από τον Σεπτέμβριο 1939 η Ευρώπη είχε ήδη εισέλθει στη δίνη του πολέμου, εξέδωσε «**Δελτία Τουρισμού**» για να προσελκύσει τουρίστες στους οποίους παρείχε έκπτωση 50% στα έξοδα διαμονής των το **καλοκαίρι του 1940**.

Στις 10 Αυγούστου 1940, μια ιταλική ανακοίνωση ανέφερε ότι «ο μεγας Αλβανός πατριώτης **Νταούτ Χότζα**, γεννημένος στην αλύτρωτη περιοχή της Τσαμουριάς (εννοεί τη Θεσπρωτία), δολοφονήθηκε αγρίως σε Αλβανικό έδαφος κοντά στα σύνορα. Το σώμα του ευρέθη ακέφαλο. Έγινε γνωστό αργότερα ότι οι δολοφόνοι ήταν Έλληνες πράκτορες,...».

Στις 12 Αυγούστου 1940 το επίσημο Ελληνικό πρακτορείο ειδήσεων απάντησε στο Ιταλικό Stefani. Τα κύρια σημεία της Ελληνικής απάντησης ήταν:

α. Ο Νταούτ Χότζα ήταν εγκληματίας του κοινού ποινικού δικαίου επικηρυγμένος πριν από είκοσι χρόνια,

β. Φονεύθηκε από δυο Αλβανούς, οι οποίοι πέρασαν σε Ελληνικό έδαφος, όμως, συνελήφθησαν και ομολόγησαν ότι τον είχαν δολοφονήσει.

γ. Δεν υπήρχε θέμα αμφισβήτησης των Ελληνο-Αλβανικών συνόρων ούτε και ζήτημα «Τσαμουριάς».

Τορπιλισμός της ΕΛΛΗΣ.

Τον Αύγουστο 1940, τα Ιταλικά στρατεύματα στην Αλβανία, ήταν σχεδόν έτοιμα για επίθεση κατά της Ελλάδας.

Στις 15 Αυγούστου 1940, τορπιλίστηκε το **Καταδρομικό «ΕΛΛΗ»** που βρισκόταν στο λιμάνι της Τήνου για συμμετοχή στον εορτασμό της Παναγίας. Άλλες δυο τορπίλες χτύπησαν στην προβλήτα. Υπήρξαν εννέα νεκροί και 24 τραυματίες. Την ίδια μέρα ιταλικά αεροπλάνα χτύπησαν το επιβατηγό «Φρίντων».

Η **Ελληνική κυβέρνηση** μετά από ειδική έρευνα βρήκε υπολείμματα των τορπιλών, οι οποίες ήταν Ιταλικές και είχαν εκτοξευθεί από το **Ιταλικό υποβρύχιο Delfino**, αλλά διατήρησε το πόρισμα της έρευνας μυστικό και το δημοσίευσε μόνο δύο ημέρες μετά την έναρξη του πολέμου. Ο **διοικητής Δωδεκανήσων**, Cesare Maria de Vecchi (1884-1959), είχε στείλει πολλές αναφορές στον Μουσολίνι με φιλοπολεμικό περιεχόμενο και ψευδείς πληροφορίες για Βρετανικά πολεμικά στο Αιγαίο. Πιθανότατα την εντολή της τορπίλισης έδωσε ο de Vecchi, ο οποίος αργότερα αποποι-

ήθηκε την ευθύνη και απέδωσε την τορπίλιση σε αυτόνομη ενέργεια του διοικητή υποβρυχίου Giuseppe Aiccardi.

Ο **Τσιάνο** απέδωσε το γεγονός στο φιλοπολεμικό πνεύμα του de-Vecchi.

Το **Ιταλικό Υπουργείο Λαϊκής Διαφώτισης**, αντιθέτως, εξέδωσε ανακοίνωση, στην οποία υποστήριξε ότι η βύθιση της ΕΛΛΗΣ ήταν πράξη των Άγγλων για να διαταράξουν τις σχέσεις της Ιταλίας με την Ελλάδα!

Στις 17 Αυγούστου η εφημερίδα “Il regime Fascista” έγραψε ότι ο τορπιλισμός έγινε από Άγγλους, διότι η Ελλάς δεν είχε αποπληρώσει το πλοίο. Όμως, το πλοίο είχε αγοραστεί από την Αμερική και όχι από την Αγγλία!

Ο **Ιταλός πρέσβης Εμ. Γκράτσι**, που ήταν έντιμος άνθρωπος, στο «Ημερολόγιο» του χαρακτήρισε τον τορπιλισμό ως πράξη «αδιανόητη, εν πλήρει ειρήνη», «και μάλιστα μέρα θρησκευτικής γιορτής».

Ο πόλεμος προ των πυλών.

Ο αρχηγός της Γερμανικής μυστικής υπηρεσίας Abwehr, Wilhelm Franz von Canaris(1887-1945), διαβεβαίωσε τον Έλληνα πρέσβη Αλέξη Κύρου ότι, ήδη μέχρι τον Σεπτέμβριο μήνα ο Χίτλερ είχε αποτρέψει δύο φορές τον Μουσολίνι από επίθεση κατά της Ελλάδας, και προσφέρθηκε να μεσολαβήσει ο ίδιος για να γίνει ανακωχή με διατήρηση των κεκτημένων. Ο Μεταξάς απέρριψε αμέσως την προσφορά του von Canaris και συνέχισε την πολεμική προετοιμασία της χώρας. Αυτό ήταν ένα ακόμη στοιχείο που αποδείκνυε ότι ο Μεταξάς δεν ήταν «Γερμανόφιλος», όπως λανθασμένα πίστευαν πολλοί. Αντίθετα, είχε πεισθεί ότι, η Αγγλία με τον μεγάλο στόλο της ήταν η κυρίαρχη δύναμη της Μεσογείου και η Ελλάδα, μια χώρα με πολλά νησιά και μεγάλη ακτογραμμή, έπρεπε να είναι στο πλευρό της Βρετανίας και των Συμμάχων που εκπροσωπούσαν τον ελεύθερο κόσμο.

Αρχές Οκτωβρίου 1940, πέντε ετοιμοπόλεμες μεραρχίες του Ιταλικού στρατού και μια θωρακισμένη Μεραρχία συν ένα Σύνταγμα προωθήθηκαν προς τα Ελληνοαλβανικά σύνορα.

Οι Ιταλικές δυνάμεις στα σύνορα, σύμφωνα με ελληνικές εκτιμήσεις ήταν:

59 τάγματα πεζικού,

135 πυροβολαρχίες βαρέος και ελαφρότερου πυροβολικού,

6 Τάγματα όλμων,

1 τάγμα πολυβόλων και 4 συντάγματα Ιππικού καθώς και 150 άρματα μάχης.

Οι Ιταλοί προετοιμάζονταν από όλες τις πλευρές για επίθεση κατά της Ελλάδας και οι διοικητές των μεγάλων μονάδων στις ημερήσιες διαταγές τους επαναλάμβαναν την φράση του Ντούτσε «Vinceremmo» (θα νικήσουμε).

Η υπεροχή του Ιταλικού ναυτικού ήταν συντριπτική αν αναλογισθούμε ότι το εκτόπισμα του Ελληνικού πολεμικού στόλου ήταν 14.600 τόνοι ενώ του Ιταλικού 658.400 τόνοι! Επίσης οι Ιταλοί είχαν **πολλά αεροπλάνα και πολλά θωρακισμένα άρματα** που έλλειπαν από τον ελληνικό στρατό. Γι' αυτό, ο αγώνας με ελληνική επιλογή θα ήταν ορεινός, ώστε να μη μπορέσουν να συμμετάσχουν τα ιταλικά άρματα.

Στις 4 Οκτωβρίου 1940, έγινε η δεύτερη συνάντηση Μουσολίνι-Χίτλερ στο Μπρένερ. Στο ανακοινωθέν τονιζόταν ότι δεν θα πρέπει να γίνονται ενέργειες από τα δύο μέρη, οι οποίες δεν θα ήταν χρήσιμες για τον Άξονα. **Στις 14 Οκτωβρίου**, ο Μουσολίνι θα μάθει ότι εν αγνοία του ο στρατός του Χίτλερ, είχε καταλάβει **τις πετρελαιοπηγές στο Πλοέστι** Ρουμανίας, και πολύ θυμωμένος θα πει στον Τσιάνο: «Ο Χίτλερ με θέτει πάντα προ τετελεσμένων. Θα τον πληρώσω με το ίδιο νόμισμα. Θα μάθει από τις εφημερίδες ότι θα καταλάβω την Ελλάδα»!

Στις 15 Οκτωβρίου, έγινε σύσκεψη στη Ρώμη και ο Μουσολίνι είπε ότι αποφάσισε για επίθεση στην Ελλάδα στις 26 Οκτωβρίου και είχε τη βεβαιότητα ότι μετά από δύο εβδομάδες θα έχει καταληφθεί όλη η χώρα.

Ο **Τσιάνο** ανέλαβε τότε να δράσει για να προκληθούν συνοριακά επεισόδια, ως αφορμή πολέμου. Αμέσως ανακοινώθηκαν ψευδώς ορισμένα συνοριακά επεισόδια.

Στις **23 Οκτωβρίου**, ο πρέσβης Ι. Πολίτης τηλεγραφεί από τη Ρώμη «πληροφορίες ότι μεταξύ 25 και 28 τρέχοντος θα εκδηλωθεί ενέργεια εναντίον της Ελλάδος».

Στις **24 Οκτωβρίου** ο Μεταξάς γράφει στο Ημερολόγιο του «Φήμαι, αύριον η Ιταλία αρχίζει επίθεσιν εναντίον μας».

Στις **25 Οκτωβρίου** ο πρέσβης από τη Βέρνη τηλεγραφεί: «Κατά πληροφορίας εκ Βερολίνου η επίθεσις είναι ζήτημα ημερών» ενώ την ίδια ημέρα ο Μεταξάς έγραψε στο ημερολόγιο του «Σήμερα δεν έγινε Ιταλική επίθεσις. ...πανταχόθεν διαβεβαιώσεις ησυχίας».

Στις **26 Οκτωβρίου** ο Μεταξάς στο ημερολόγιο του: «Ούτε σήμερα επίθεσις, ενισχύεται η χθεσινή μου γνώμη».

Στις **27 Οκτωβρίου** ο Μεταξάς σημειώνει «Τι νύκτα! Κατά τις 2 το πρωί τηλεφωνεί ο υπουργός Νικολούδης, καταγγελίαν εναντίον μας πρακτορείου Stefani, ότι Ελληνική συμμορία εισήλθεν Αλβανικό έδαφος.... Απέκτησα πεποίθησιν ότι πρόκειται περί σκηνοθεσίας δι' επικειμένην ίσως επίθεσιν».

Λίγο πριν από τις 28 Οκτωβρίου ανακοινώθηκαν ψευδώς διάφορα συνοριακά επεισόδια. **Το Ελληνικό πρακτορείο διέψευδε** τις ψευδείς ειδήσεις, αλλά ματαίως, γιατί ο σκοπός των Ιταλών ήταν να δώσουν την αφορμή να διαμορφωθεί το τελεσίγραφο της Ιταλίας κατά της Ελλάδας, το οποίο ο Ιταλός πρέσβης στην Αθήνα θα παρέδιδε στον Έλληνα πρωθυπουργό τη νύκτα της 28 Οκτωβρίου 1940.

Σε δεξίωση στην Αθήνα παραμονές του πολέμου ένας Έλληνας ιταλομαθής αξιωματικός κάθισε επίτηδες δίπλα στον Ιταλό στρατιωτικό ακόλουθο και τον άκουσε να λέει σε διπλανό του Ιταλό ότι η επίθεση θα αρχίσει στις 28 Οκτωβρίου. Η πληροφορία αυτή μεταβιβάστηκε στους προϊσταμένους του.

Στην Αθήνα, στις 26 Οκτωβρίου Σάββατο βράδυ, θα παρουσιαζόταν παράσταση της **Ιταλικής όπερας «Μαντάμ Μπατερφλάϊ»**, στο Βασιλικό Θέατρο, με διευθυντή ορχήστρας τον γιο του συνθέτη Giacomo Puccini. Ο πρέσβης Εμ. Γκράτσι έστειλε επίσημες προσκλήσεις σε όλα τα μέλη της Ελληνικής κυβέρνησης. Ο Μεταξάς ειδοποίησε τους υπουργούς του να παρευρεθούν μόνο δύο, ο υφυπουργός Εξωτερικών Ν. Μαυρουδής και ο υφυπουργός Τύπου Θ. Νικολούδης και χαρακτήρισε την πρόσκληση αυτή ως «στάχτη στα μάτια», διότι η στρατιωτική κατάσταση είχε ήδη επιδεινωθεί αρκετά, και οι υπουργοί έπρεπε να βρίσκονται σε ετοιμότητα.

Μετά τη γιορτή, ο Γκράτσι έλαβε ένα τηλεγράφημα που του επέβαλε να επιδώσει την επόμενη νύχτα στον Μεταξά διακοίνωση που ισοδυναμούσε με πλήρη υποταγή της Ελλάδας ή με πόλεμο.

Να τι έγραψε ο Γκράτσι στο «Ημερολόγιο» του. «Την καθορισμένη ώρα δέκα περίπου λεπτά πριν από τις 3:00 φτάσαμε στην καγκελόπορτα της μικρής βίλας, όπου έμενε ο πρωθυπουργός»(...) «Ο Μεταξάς φορούσε μια σκούρα μάλλινη ρόμπα από τον γιακά της οποίας φαινόταν ένα μετριότατο βαμβακερό νυχτικό. Μου έσφιξε το χέρι, με έβαλε μέσα και με άφησε να περάσω σ' ένα μικρό σαλόνι, το συνηθισμένο σαλονάκι μιας μικρής μικροαστικής εξοχικής βίλας»(...) «Μόλις καθίσαμε του είπα ότι η κυβέρνηση μου, μού είχε αναθέσει να του κάνω μια άκρως επείγουσα ανακοίνωση και χωρίς λόγια του έδωσα το κείμενο» (σ. 297). «Ο Μεταξάς άρχισε να το διαβάζει. Τα χέρια που κρατούσαν το χαρτί έτρεμαν ελαφρά και μέσα από τα γυαλιά έβλεπα τα μάτια του να βουρκώνουν, όπως του συνέβαινε όταν ήταν συγκινημένος. «Ποια είναι τα στρατηγικά σημεία που η Ιταλία θέλει να καταλάβει;» ρώτησε ο Μεταξάς. Ο Γκράτσι, αναγκάστηκε να πει ότι δεν γνώριζε. «Όταν ο Μεταξάς τελείωσε την ανάγνωση, με κοίταξε κατά πρόσωπο και μου είπε με φωνή λυπημένη αλλά σταθερή: **Alorsc'est la guerre!** (Λοιπόν, έχουμε πόλεμο).

Ο Γκράτσι προσπάθησε να μεταπείσει τον Μεταξά, αλλά ματαιώως. Η απόφαση είχε ληφθεί. Υποκλίθηκε με σεβασμό και βγήκε από το σπίτι του. **Ο Μεταξάς άρχισε τα τηλεφωνήματα.** Βασιλιάς, Παπάγος, Βρετανός πρέσβης, Υπουργοί, Υπουργικό συμβούλιο στις 6:00. Ο κύβος είχε ριφθεί. Ο επίθεση θα άρχιζε από την Ιταλία 30 λεπτά νωρίτερα από την ορισθείσα ώρα.

Ο Μεταξάς πρόλαβε να δει τις νίκες των Ελλήνων στα αλβανικά βουνά, αλλά πέθανε από σηψαιμία μετά από βραχεία νόσηση λόγω παραμυγδαλικού αποστήματος στις 29 Ιανουαρίου του 1941.

Σε αυτόν τον πόλεμο η Ελλάδα κατάφερε το απίθανο. Απώθησε τον εισβάλλοντα στρατό των Ιταλών και απελευθέρωσε για τρίτη φορά (δυστυχώς μόνο προσωρινά) τη Βόρεια Ήπειρο.

Η Ελλάδα θα πολεμούσε και με τη Γερμανία που επιτέθηκε στην Ελλάδα στις 6 Απριλίου 1941 για να βοηθήσει την αποτυχούσα Ιταλία.

Πολλοί αμφέβαλαν τι θα έκανε ο Μεταξάς – αν ζούσε– μετά την επίθεση από τη Γερμανία. Ως απάντηση στο ερώτημα δείτε τι είπε ο Μεταξάς στον ναύαρχο Σακελλαρίου τον Ιούνιο του 1940: «...**Η θέσις μας είναι παρά το πλευρόν της Αγγλίας και επάνω σε αυτήν τη βάση θα συνεχίσωμεν τα σχέδια του Επιτελείου μας....Με τους Γερμανούς κανείς λαός δεν μπορεί να ζήσει. Είτε ως σύμμαχοι είτε ως εχθροί, αν πέσωμεν στα χέρια τους θα μας γδάρουν, θα μας κλωτσήσουν και ούτε αναπνοήν δεν θα μας αφήσουν να πάρωμε!**».

Αυτό το τελευταίο απόσπασμα κάτι μας θυμίζει με τα μνημόνια και τη Γερμανία της Μέρκελ και του Σόιμπλε...!

Η νίκη του ελληνικού στρατού εναντίον των Ιταλών ήταν μια πρώτη φωτεινή ακτίνα στο σκότος της κυριαρχίας του Άξονα στην Ευρώπη. Είναι μάλιστα μια ιστορική στιγμή, ίσως η τελευταία, για την οποία είμαστε υπερήφανοι ως Έλληνες. Τότε ο Τσόρτσιλ δήλωσε ότι **«από εδώ και πέρα δεν θα λέμε ότι οι Έλληνες πολεμούν σαν Ήρωες αλλά ότι οι Ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες»**.

Τελειώνοντας σας καλώ, για **«τους Ήρωες και το ΟΧΙ του 40»** να φωνάξουμε όλοι μαζί ένα ηχηρό **«ΖΗΤΩ»!**

Βιβλιογραφία:

- **Γκίκας ΙΕ.** Ο Μουσολίνι και η Ελλάδα. Εκδ. ΕΣΤΙΑΣ, Αθήνα 1982.
- **Γράτσι Εμμανουέλε.** Η αρχή του τέλους. Η επιχείρηση κατά της Ελλάδος. Εκδ. ΕΣΤΙΑ, Αθήνα 2007.
- **Δήμα Δημητρίου Αγγελική.** Ελληνο-ιταλικός πόλεμος 1940-1941, ένας ορεινός αγώνας. Διαδικτυακή ανάρτηση. <https://ellinoistorin.gr/?p=-63954>
- **Ζησίδου Ευδοκία Ε.** Από την αβεβαιότητα στη συμμαχική προσδοκία: Οι ελληνογιοι– γκοσλαβικές σχέσεις από την πτώση του Στογιαντίνοβιτς μέχρι τη γερμανική επίθεση.(Φεβρουάριος 1939 – Απρίλιος 1941). Εκδ. Φιλοσοφική Σχολή ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη 2013.

- **Καραμήτσος Δημ. Θ.** Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας, Πολιτική και Στρατιωτική. Εκδ. University Studio Press, Α΄ τόμος, Θεσσαλονίκη 2016.
- **Λιναρδάτος Σπ.** Η εξωτερική πολιτική της 4^{ης} Αυγούστου. Εκδ. Διάλογος, Αθήνα 1975.
- **Λιναρδάτος ΣΠ.** Ο Ιωάννης Μεταξάς και οι μεγάλες δυνάμεις (1936-1940). Εκδ. Προσκήνιο, Αθήνα 1993.
- **Μεταξάς Ι.** Το προσωπικό του ημερολόγιο. Εκδ. Ίκαρος, τόμος Δ΄, Αθήνα 1960.
- **Παπάγος Αλ.** Ο ελληνικός στρατός και η προς πόλεμον προπαρασκευή του. Από Αυγούστου 1923 μέχρι Οκτωβρίου 1940. Εκδ. Πυρσός ΑΕ, Αθήνα 1945.
- **Παπαδημητρίου Γ.Α.** Η προετοιμασία της χώρας για τον πόλεμο του 1940. Εφημ. ΕΣΤΙΑ, 31/8/2013.
- **Παπακωνσταντίνου Θεοφ.** Η μάχη της Ελλάδος. Εκδ. Κεραμεικός, Αθήνα 1966.
- **Πολίτης Στ.** Ποιος ήταν ο Ιωάννης Μεταξάς. Ηλεκτρονική Εφημ. Ελεύθερη Ζώνη 2019.
- **Σακελλαρίου Α.** Απομνημονεύματα , Εκδ. Γιώτα Σίγμα, Αθήνα 1980, σελ. 196.
- **Τάρταρης Χρ .Ε.Κ.** Οι Έλληνες στα όπλα, 1936-1949. Α΄τόμος, Εκδ. Εκδόσεις Περιοδικού Ενδοχώρα, Θεσσαλονίκη 2024.

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ΙΗΑ εκφράζουν αποκλειστικά τους συγγραφείς –Η ιστοσελίδα του ΙΗΑ δεν λογοκρίνει, ούτε επεμβαίνει σε άρθρα του ΙΗΑ.

[International Hellenic Association](#)

Πηγή : <https://professors-phds.com/>